

SLOVENSKI NAROD

Jutranja izdaja v Ljubljani:

vse leto K 12—
pol leta " 6—
četrt leta " 3—
na mesec " 1-10

Dopisi naj se frankirajo. Rokopisi se ne vračajo.
Uredništvo: Knafljeva ulica št. 5, (v pritličju levo), telefon št. 34.

Izhaja vsak dan zjutraj.

Posamezna številka 4 vinarje.

Inserati: 65 mm široka petiti vrsta 14 vln. Pri večkratni inserciji po dogovoru.

Na pismena naročila brez istodobne vposlatve naročnine se ne ozira.

Jutranja izdaja po pošti za Avstro-Ogrsko:

vse leto K 18—
pol leta " 9—
četrt leta " 4-50
na mesec " 1-60

Za inozemstvo celo leto " 28—
Upravništvo: Knafljeva ulica 5, (spodaj, dvorišče levo), telefon št. 85.

Najnovejše vesti. — Brzjavna in telefonska poročila „Slov. Narodu“.

Češko - nemška sprava.

G. — Praga, 24. oktobra. Tudi včeraj so bile neoficijalne konference nemških in čeških članov narodno-politične komisije. Razpravljalo se je o novem kompromisnem predlogu, po katerem naj bi se neke zadeve reševale v plenarnem delu odbora, neke pa v ožjih odsekih. Pogajanja se bodo nadaljevala in obetajo uspeh.

Manifestacije češke socialne demokracije.

G. — Praga, 24. oktobra. Češki socialni demokrati so priredili včeraj velik demonstrativen obhod v Pragi in sicer proti nameravanemu novemu obdačenju. Demonstrativnega obhoda, ki se je pomikal po Prikopih in Vavelskem trgu, se je udeležilo nad 10.000 oseb. V sprevedu so se nosile table z napisi proti agrarni politiki vlade in proti carinski politiki vlade. Demonstracije so se izvršile povsem mirno in ni bilo treba policiji v nobenem slučaju posredovati.

Spomenik dr. Heroldu.

G. — Praga, 24. oktobra. Na hiši, kjer je v Kral. Vinohradih prebival dr. Herold, je bila včeraj odkrita spominska plošča. Govorila sta dr. Podlipniy in dr. Škarda.

Demonstracije radi draginje v Budimpešti.

S. — Dunaj, 24. oktobra. Včeraj zvečer so došle na Dunaj iz Budimpešte poročila, da so se včeraj vršila v Budimpešti velika zborovanja proti draginji živil in da je pri teh zborovanjih prišlo do velikih demonstracij, pri katerih je morala posredovati policija. Demonstranti so tudi vpili »Slava portugalski republiki«, vsled česar je policija nastopila z vso strogostjo proti njim ter jih razgnala. Vse nadaljne podrobnosti pa dosedaj še niso znane.

Bosanski veleposestniki pri Burianu.

S. — Dunaj, 24. oktobra. Včeraj dopoldne je bila deputacija moslemanskih bosanskih veleposestnikov pri skupnem ministru Burianu ter mu izročila memorandum, v katerem opozarjajo na nevarnost obligatoričnega odkupa bosanskih kmetov. Minister Burian je deputaciji odgovoril, da je po mnenju vlade obligatorični odkup bosanskih kmetov neizvedljiv in da vlada v slučaju, ako bi bosanski deželni zbor sprejel obligatorični odkup, tega zakona ne bo predložila vladarju v sankcijo. Moslemanski veleposestniki so se pri tej priložnosti tudi čez kmete, ki se branijo dajati desetino, ter so zahtevali energično intervencijo vlade.

Pogreb profesorja Hanela.

G. — Dunaj, 24. oktobra. Včeraj je bil tukaj pogreb profesorja na praški češki univerzi Hanela. V imenu univerze so se udeležili pogreba dvorni svetnik Heyrovsky in dekan pravne fakultete Vančura ter Stieber. Češko dijaštvo je poslalo k pogrebu deputacijo 9 članov.

Otvoritev poslopja šlezijske trgovinske in obrtniške zbornice.

B. — Opava, 24. oktobra. Včeraj je bilo tukaj slovesno otvorjeno novo poslopje šlezijske trgovinske in obrtniške zbornice. Navzoči so bili številni zastopniki oblasti in trgovskih krogov.

Samomor iz žalosti.

G. — Inomest, 24. oktobra. Na grobu svoje mlade žene se je ustrelil z revolverjem včeraj zasebni uradnik Göbel iz žalosti nad njeno smrtjo.

Zahteve uslužbencev tržaške cestne železnice.

B. — Trst, 24. oktobra. Ponoči so imeli uslužbenci tržaške cestne železnice zborovanje, na katerem so sklenili, da za sedaj še ne prično stavkati, pač pa da naprosijo namestnika in tržaškega župana, da zastavita svoj vpliv za zahteve tramvajskega oboja.

Chopinove slavnosti.

B. — Lvov, 24. oktobra. Včeraj so se tukaj pričele slavnosti v proslavo stoletnice slavnega poljskega komponista Chopina in sicer so se pričele s slavnostnim zborovanjem filharmonije, katerega so se udeležili minister-krajan, cesarski namestnik Bobrzinski, deželni maršal grof Badeni in mnoge druge odlične osebe ter zastopniki muzikaličnih društev iz inozemstva. Znani virtuoz Paderewski je imel slavnostni govor. Slavnosti bodo trajale do petka. — Jutri se vrši tukaj kongres poljskih godbenikov.

Velik požar.

B. — Črnovice, 24. oktobra. Včeraj zjutraj ob 3. je pogorel tukaj velik paromlin. Šestnadstropno poslopje je pogorelo do tal. Škoda znaša en milijon kron.

Dogodki na Portugalskem.

B. — Lisabona, 24. oktobra. Dares razglasi uradni list vladni dekret, s katerim se laicizira celo portugalsko šolstvo. — Ministrstvo je dalo državnemu pravdnstvu nalog, da naj uvede kazensko postopanje proti duhovnikom, kateri so odpovedali poslušnost sedanji republikanski obliki vlade.

Preganjanje Hotov na Turškem.

B. — Cetinje, 24. oktobra. V soboto je prišlo 200 kmetov Hotov (katolikov) iz Macedonije čez mejo v Črno goro. Pripeljali so s seboj 2000 glav goveje živine in 500 konj. Uta-borili so se v Črni gori.

Klerikalci in Španka.

B. — Madrid, 24. oktobra. V poslanski zbornici je interpeliral poslanec Senante ministrskega predsednika Canalejas radi proticerkvene politike španske vlade ter izjavil, da bodo španski katoliki proti antireligiozni politiki španske vlade ukrenili potrebne korake. Ministrski predsednik Canalejas je zatrjeval, da hoče

španska vlada le enakopravnost vseh veroizpovedanj.

Proces Crippen.

G. — London, 24. oktobra. Ko so morilca dr. Crippena od sodišča peljali v zapore, so ga morali pazniki varovati z največjo silo pred ljudstvom, ki ga je hotelo linčati. Senzacija vzbuja, da je bil dr. Crippen obsojen soglasno. Obravnava proti miss Nevé bo v torek. Tožena je zaradi so-krivde pri umoru, vendar se sodi, da bo oproščena.

Fanatični katoliki.

G. — Rim, 24. oktobra. V južno-italijanskem mestu Pisceglia je kolera. Oblasti so zahtevale desinfekcijo vseh javnih poslopij. Sanitarna oblast je vsled tega desinficirala vsa javna poslopja in hotela odstraniti tudi iz tamošnje zanemarjene cerkve vse, kar ne spada v cerkev. Prebivalstvo pa se je uprlo temu in branilo, da bi se na tak način oskrnil svet kraj. Ženske so odnašale smeti in druge odpadke, ki so se pometli iz cerkve, kot svete relikvije. Končno je prišlo celo do nasilnosti. Množica je hotela napaditi s kamenjem funkcionarje, tako da so morali intervenirati policija in karabinerji. Pri tem je bil eden ustreljen, dva pa težko ranjena.

Obsojeni duelanti.

G. — Most, 24. oktobra. Tukajšnje okrožno sodišče je obsodilo dva nemška dijaka radi dvoboja na trimesečno težko ječo. Menda je to prvi slučaj, da je sodišče izreklo tako težko kazen za viteštvo nemških buršev.

Izvršitev smrtne kazni.

G. — Thorn (Prusko Poljsko), 24. oktobra. Včeraj je krvnik obglavil na dvorišču tukajšnjega okrožnega sodišča Schaba, ki je umoril aprila meseca svojo 18letno nevesto.

Angleške race.

G. — London, 24. oktobra. »Daily Mail« poroča iz Dunaja, da je poveljnik avstrijske mornarice grof Montecuccoli v seji mornariškega odseka ogrske delegacije pravil, da namerava zgraditi Avstrija 7 dreadnoughtov. Na Dunaju seveda o vsem tem ne vedo ničesar.

Ponesrečen avijatik.

B. — Duna, 24. oktobra. Stotnik Mafort je iznašel novo obliko aeroplana. Parkrat so se mu posrečili izleti z njegovim aeroplanom. Včeraj pa je pri letalnih poskusih padel iz stometerske višine ter si razbil glavo.

Kriza v grškem kabinetu.

B. — Atene, 24. oktobra. Ponoči je imela poslaniška zbornica sejo, v kateri je ministrski predsednik Venezelos zahteval, da se mu izreče zaupnica. Opozicija je bila proti temu ter je zapustila dvorano, tako da je bila zbornica nesklepčna in da se je morala seja zaključiti. Po seji je ministrski predsednik Venezelos izjavil, da

mu je ta fakt povod za zopetno odložitve ministrskega predsedstva.

Siamski kralj †.

B. — Bangkok, 24. oktobra. Kralj siamski je umrl.

Brazilija priznala portugalsko republiko.

B. — Rio de Janeiro, 24. oktobra. Brazilijanska vlada je priznala portugalsko republiko.

Kolera.

B. — Rim, 24. oktobra. V zadnjih 24 urah je umrlo v Neapolju za kolero 7 oseb in 6 obolelo. V provinci Rim so umrle 3 osebe.

G. — Petrograd, 24. oktobra. V blaznici Udelnoja, kjer je interniranih do 2000 blaznih, je 20 strežajev in postrežnih obolelo za kolero. Bati se je, da nastane kolera tudi med blaznimi.

Boji med črnogorskimi in turškimi vojaki.

B. — Cetinje, 24. oktobra. Turški vojaki so iz zasede napadli črnogorske vojake, ki so se branili. Vsled tega je prišlo do boja, v katerem je bil en črnogorski vojak težko ranjen, en turški vojak pa ubit.

Turško posojilo.

B. — Pariz, 24. oktobra. Uradno se je včeraj objavilo, da francoska vlada smatra pogajanja glede najetja turškega posojila za končana in za definitivno razbita, ker Turčija ni hotela izpolniti onih, od francoske vlade stavljenih pogojev, ki jih je stavila glede privilegijev francoski industriji in francoskim gospodarskim vprašanjem v Turčiji.

Nasilstva francoskih železničarjev.

B. — Marseille, 23. oktobra. Bližu mesta so našli na železniški progi 73 dinamičnih patron. Telegrafične žice so bile včeraj zopet porezane.

Pater dr. Marković †.

B. — Sinj, 24. oktobra. V tukajšnjem frančiškanskem samostanu je umrl znani komunist pater dr. Marković, star 70 let.

Kako dr. Krek agitira . . .

Tudi dr. Krek je šel na deželne stroške agitirati na Dolenjsko volišče in je priredil shod v Dobljčah. Na tem shodu je govoril o vseh mogočih rečeh, o Ameriki in o Ljubljani, o liberalcih in o socialnih demokratih, o »Slov. Narodu« in »Slov. Domu« itd. itd. Dr. Krek ni zastoj klerikalec, torej človek, ki misli, da mu je vse dovoljeno. To je pokazal s svojim govorom na shodu v Dobljčah. Kako je kmete »farbal« in naravnost za norca imel, to naj pokaže en izgovor.

Govorec o bivšem ljubljanskem županu Hribarju je dejal najprej pomembno pomežikujoč »Saj veste, kako je, saj ga še cesar ni potrdil« potem pa je natvezil poslušalcem sledečo gorostasno bajko:

»Bil sem pri finančnem ministru« — je pripovedoval dr. Krek. — »Ves sključen spoštovanja pride Hribar ter pravi: voščim vesele praznike, ekscelencja. Minister ga po strani pogleda in vpraša: Vi ste liberalci s Kranjskega? Da, se glasi odgovor. Minister pravi dalje: Ali veste kje je dr. Šusteršič? Idite ga iskat in pripeljite ga sem. Hribar je šel prav sklonjen in iskal Šusteršiča po celem Dunaju, minister pa se mu je v pest smejal.«

Tako je govoril dr. Janez Evangelist Krek na shodu v Dobličah in nič ga ni bilo sram, da poštenim ljudem take idijotske bajke natvezuje. Če so možgani dr. Janeza Evangelista Kreka že tako opešali, da si že nič boljšega ne more izmisliti, je pač pomilovanja vreden. Toda za nas ne pride v poštev, ali govori dr. Krek oslarije ali pametne stvari, za nas je le važno, kake neresnice si upa mož razširjati. Važno je posebno zategadelj, ker nosi dr. Krek duhovsko suknjo. Še čisto preprostega človeka bi bilo sram prodajati kot resnico take budalosti. Dr. Kreka, ki nosi duhovsko suknjo, pa ni bilo sram.

Sicer pa zadostuje, če povemo sledeče: Ko je bil Hribar pri finančnem ministru je dobil 900.000 kron za ljubljansko obrtno šolo, kadar pa sta bila tam dr. Krek in dr. Šusteršič, sta vselej dobila tako breco, da sta potem šest tednov zmerjala finančnega ministra po klerikalnih listih.

»Agro - Merkur« v konkurzu.

V soboto popoldne je bil razglašen nad »Agro-Merkurjem« konkurz. »Agro - Merkur« je na združni podlagi ustanovljena veletrgovina, ki se je bavila z blagovnimi kupčijami. Kupčevala je ne samo s kmetijskimi pridelki in kmetijskimi potrebščinami, nego tudi s konzumnim blagom. »Agro - Merkur« je bil privatno podjetje različnih gospodov in ni bil v nobeni zvezi z narodno - napredno stranko. Vodstvo stranke sploh ni imelo nobenih simpatij za to združgo, že ker je delala konkurenco domačim trgovcem, ter je vodstvo že dolgo časa sililo na to, naj »Agro-Merkur« sploh preneha. V konkurz je prišla zadruga vsled tega, ker so se mladini, ki so imeli vso stvar v rokah, zaspikurali pri nakupovanju in prodajanju. Pasiva presegajo aktiva za 106.000 kron, vendar kaže, da ne bo noben zavod in noben upnik nič izgubil, kajti med gospodi, ki jamčijo za izgubo »Agro - Merkurja« so taki, o katerih plačilnih zmoglostih ni nobenega dvoma. Člani »Agro - Merkurja« jamčijo namreč s štirikratnim zneskom svojih deležev; ker znaša jamstvo visoko nad 300.000 kron, bo z njim izguba seveda pokri-

ta. Sploh se spričo tega vsak trgovec čudi, da je šel »Agro - Merkur« v konkurz, ker kaže le o brezglavosti vodstva, da ni pritegnil svojih deležnikov, ki bi bili s svojimi deleži lahko ustanovili tak garancijski fond, da bi ne bilo treba otvarjati konkurza.

Nageloma je umrl

v noči od sobote na nedeljo asistent na kirurškem oddelku deželne bolnišnice v Ljubljani gospod dr. Julij Friedrich, star šele 33 let. Pokojnik je bil rodom iz Prage, kjer je njegov oče veleugleden zdravnik. Nekaj dlje, kakor tri leta je služboval dr. Friedrich kot asistent na kirurškem oddelku deželne bolnice in si je v tem kratkem času pridobil najsplošnejše simpatije v vseh krogih. Dr. Friedrich je bil izboren operater in njegovi pacienti so ga kar oboževali. V soboto dopoldne je dr. Friedrich še izvršil enajst operacij v deželni bolnišnici. Tudi popoldne je še ordiniral, kar naenkrat so krepkega moža popadle slabosti in zgrudil se je brez zavesti pri postelji nekega bolnika. Odnegli so ga v posebno sobo, kjer je prišel zopet k sebi. Ko je pa v nedeljo zjutraj prišel primarij dr. Šlajmer k njemu, ga je našel mrtvega. Dr. Friedrich je imel vsled hudih revmatizmov srčno napako in ga je zadela kap. Nagla smrt tega izbornega in obče priljubljenega zdravnika, ki je imel pred sabo še krasno prihodnost, je vzbudila v vseh ljubljanskih krogih splošno sožalje.

Gonja zoper učitelje.

Velika gospoda uprizarja rada gonje na jelene, na medvede in lisice. Siti vsega dobrega, kar je na svetu, je tem ljudem užitek taka gonja in ne le veselje, nego srčna potreba. Tudi naši klerikaleci so enako ustvarjeni. Za gonje na jelene in medvede sicer nimajo smisla, toliko več pa za gonje na učitelje. Siti vsega dobrega, kar je na svetu, jim je gonja zoper učitelje ne le užitek in veselje, nego tudi srčna potreba. Kakor srednjeveški magnatje in prelatje, ki so imeli svoj užitek na tem, če so kmetu pripravili treh in v njegovih črevesih gredli svoje noge, tako bi tudi naši »Slovenčevci« radi počenjali z učitelji. Kar si more izmisliti prirojena zloba in v lemenatu do virtuoznosti razvita hudobnost, vse se zgodi proti učiteljem. Zaradi tega tudi ne bo nikogar presenetilo, da je »Slovenec« tudi dolenski volitev pograbil za povod, da zopet napada, sramoti in obrekuje učiteljstvo. Pri tem pa hlinavsko zavija oči, kakor kak menih v Čenstohovu, ko z eno roko deli vernim ljudem blagoslove, z drugo pa krade Materi božji demante iz kro-ne. Jedro tega »Slovenčevega« pisar-

jenja je, da se učiteljem ne smejo go-vilati plače. Ni bilo potrebno, da je »Slovenec« to na novo proglasil. — Klerikaleci, ki bi se radi z deželnim denarjem žepa nabasali, je toliko, da za učitelje ne ostane nič. Sicer pa ve vsak učitelj, da klerikaleci učiteljskih plač ne bodo nikoli izboljšali, ker sovraštvo šolo in učiteljstvo in celo že ne trpe učiteljstva, ki bi bilo gnotno preskrbljeno. Čenstohovec bi ne mogli živeti, če bi imeli v deželi materialno utrjeno učiteljstvo. Na »Slovenčeve« infamije pa bodo odgo-vorili učitelji prej ali pozneje tako, da se bo klerikalizem še kesal. Kolo sreče se namreč vrti, danes so kleri-kaleci gori, pride pa dan, ko bodo spo-daj in tedaj bo jok in škripanje z zobmi v farovžih.

Hotelska družba »Triglav«

je imela včeraj svoj občni zbor. V upravni svet so bili izvoljeni trije člani za dobo treh let, in sicer gg.: dr. Gregorič, Lenčič in pl. Trnkoczy, v nadzorstveni svet pa je bil izvoljen ravnatelj Tikač.

Prememba posesti.

Brivski mojster g. Aleksander Gjud je kupil Tamborninovo hišo v Zvezdi za 70.000 K.

Slovensko deželno gledališče.

Slovenska opera pripravlja že dalje časa najlepšo R. Wagnerjevo opero »Tannhäuserja«, ki daje seve-da vsem članom in zlasti g. kapelni-ku mnogo truda. Namesto bolnega g. Nevoletja je angaževan kot II. operni in operetni tenor g. Edvard Kadra-bek iz Prage. Ker pa operno obojbe s »Tannhäuserjem« ne more biti še go-tovo, se uprizori pred njim Lehárje-va opereta »Grof Luksemburški«, v kateri je tudi več plesov, ki se jih va-dita zlasti gdč. Thalerjeva in g. Bo-huslav. Glavni vlogi pojeta gdč. Na-dasova in g. Iličič; glavni komični vlogi pa ga. Bukšekova in g. Povh. Ker so vsi sodelujoči člani z največjo vnemo pri studiju te krasne, a težke operete, se je nadejati tudi najdovr-šenejše predstave. Kakor znano, je bil »Grof Luksemburški« prvič upri-zorjen lani koncem leta na Dunaju, tako, da ta opereta še ni leto dni sta-ra, ko pride na naš oder. — Jutri, v torek se uprizori prvič velika in silno efektivna, napetega, razburljivega de-janja polna ruska drama »Moloh«, v kateri nastopajo ruski zarotniki, te-roristi, nihilisti in izdajice. Artur Birinski je preživel vso rusko revolu-cijo sam sredi strašnih katastrof, ter je napisal to dramo iz lastnih do-življajev. Kot najimenitnejši prija-telj Kainza, je posvetil Birinski svo-jo dramo Kainzu, ki je bil za »Molo-ha« navdušen. »Moloh« je krasno moderno literarno delo, a obenem tu-di velespretno, tehnično rafinirano

pisano gledališko delo kolosalnih efektov. Glavne vloge igrajo pri nas v tej drami gg.: Nučič, Bohuslav, Šimaček, Danilo, ga. Danilova in gdč. Wintrova. Predstava je za ne-par.

Zborovanja proti draginji.

Brutalno postopanje klerikalne večine v deželnem zboru kranjskem ne bo rodilo za klerikalno stranko dobrega sadu. Klerikaleci so zavrgli predlog narodno - naprednih poslan-cev, naj vlada stori primerne korake zoper draginjo. Klerikaleci so zago-varjali draginjo in se zavzemali za oduševstvo v živili. S tem so se vsi javnosti pokazali v popolni nagoti. Narodno - napredni poslanci so jih razkrinkali kot zaščitnike oduševstva in sovražnike ljudskega blagostanja. Draginjsko vprašanje se bo rešilo v državnem zboru. Tam se bo na jesen vnel velik boj med zastopniki kon-sumentov in med zastopniki agrar-cev, boj, o čigar izidu so danes še nemogoča prorokovanja. Vsekako je, to pričajo zlasti zborovanja v velikih mestih, draginjsko vprašanje postalo tako pereče, da razburja konsumen-te. Socijalni demokratje se posebno zavzemajo, da bi se širši krogi zani-mali za to vprašanje in pridno prire-jajo shode. Prirejevalcem teh shodov je seveda na tem, da si pridobe ob-činstvo, zakaj, da ti shodi na rešitev tega vprašanja v državnem zboru ne bodo vplivali, to ve vsak človek. Za nedeljo, dne 30. oktobra pripravlja-jo socijalni demokratje shod v »Mest-nem domu«. To soboto so imeli dva mala shoda v Vodmatu in v Šiški, včeraj, v nedeljo, so imeli male sho-de v Novem Vodmatu, v Kosezah in na Glineah, v Ljubljani pa na Privo-zu in v Trnovem, danes, v ponedel-jek pa imajo shode na Poljanski ce-sti, v Zeleni jami in na Resljevi ce-sti. — V »Mestnem domu« je bil vče-raj shod društva »Skale«, ki je bil vsled velikanske agitacije še dosti dobro obiskan.

»Slovenska Filharmonija«

pričela je sezono vednih koncertov snoči z velikim ljudskim koncertom. Spored je bil razdeljen v dva dela, zabavnega in pristno koncertnega. G. kapelnik Czajaneč ima prav sreč-no roko v izbiranju koncertnih točk. Vpeljal se je prav dobro. Njegovo di-rigiranje je mirnega, a globokega značaja. Ne kaže svojih občutkov na zunaj z nepotrebnimi gestami, tem boljše pa se ti pokažejo v izvajanju samem. Temperamenten je skoziin-skoz in na prvi pogled spozna v njem vsakdo pravega mojstra, od katerega imamo še mnogo pričakovati. Le ne-kaj bi imel omeniti, da naj prihod-njič gleda na to, da v sporedu ne bo-mo pogrešali slovanskih skladate-ljev, ki so nam Slovencem po vsem

LISTEK.

Gospoda Četrtna letošnji dopust.

Spisal Blaž Pohlin.

(Konec.)

»Povem ti prijateljsko vse. Vi-diš, jaz sem nek dan letošnjega svo-jega dopusta zbežljal v svoji krvi in pameti. V tistem stanju sem šel z ničvredno babnico pit, da sem se na-pil, se nekoliko povesečil z njo, koli-kor je to pijanemu človeku mogoče, pri tistem veselju zaspal in ko sem se zbudil, ni bilo ne babnice, ne ure in ne verižice pri meni. Vse troje je izginilo. Več pa ne vem.«

»Ali bi poznal žensko, s katero si bil takrat skupaj?«

»Seveda, ampak prosim te, ne daj, da se snideva.«

»Sodnija je resna reč!« dejal je resno moj sodni prijatelj, ter dal po-klicati Antonijo Turšek iz zapora.

Par minut pozneje je prišla An-tonija Turšek, ona moja sladka lju-bica, ki mi je tisti večer zatrjevala, da sem fejš fant.

Komaj je mene ugledala, za-iskrilo se ji je oko, tako ljubezni-vo me je pogledala kot takrat prvičrat v Mestnem logu ter vskliknila:

»To je tisti gospod, ki mi je dal uro in verižico!«

Ostrmel sem nad toliko lažjo in ravno hotel njene besede primer-no označiti, ko pravi sodnik proti obdolženki:

»Gospod pa pravi, da ste mu vi vzeli oboje.«

Zdaj bi moral ti videti sledeči prizor.

Dekle je stopilo k meni in na pol obrnjena proti meni in proti sodniku rekla:

»Nič ni res. Dal mi je oboje uro in verižico, dal, daroval. Pijani ste bili takrat, ne zamerite, da tako go-vorim.« govorila je proti meni, »zelo ste me imeli radi, obetali zvestobo in večno ljubezen in v znamenje te zvestobe in ljubezni ste mi podarili uro in verižico. Zmenila sva se, da se drugi dan spet snideva, čakala sem vas, a ni vas bilo. In zdaj sem zaradi vas tu tako po nedolžnem, kot če bi hoteli dušo, ki se je očistila v vieah, pahniti v pekel. Le pomislite nekoli-ko, gospod, pa se boste spomnili, da se je zgodilo tako, kot sem zdaj po-vedala.«

Dekle mi je privoščilo par tako lepih pogledov, da so mi šli do srca in duše in da sem začel dvomiti, če je bila moja obdolžitev res popolno-ma utemeljena.

»No kaj pravite nato?« vprašal me je sodnik.

»Pravzaprav,« tlačil sem, »res ne morem z vso gotovostjo trditi, da

bi bila gospodična (pri tej besedi, ki mi je ušla, sem zardel do ušes) vro in verižico mi vzela. Mogoče je, da sem ji ti dve reči res dal sam, prostovolj-no.«

»Prav gotovo tudi,« pritrdilo je obdolženka, »desetkrat prisežem, da je res. Sicer pa zaradi tatvine še ni-koli nisem bila kaznovana, ker vem, da zaradi tega, zaradi tatvine in za-radi dotične kazni, pride človek na slab glas, potem se je pa težko pre-življati.«

»Tiho!« je zavpil sodnik. »O do-brem svojem glasu vi pač ne morete govoriti. Saj vas že precej poznamo tu pri nas. Ali se še spominjate, kakšno mnenje je imel o vas sodnik, ko ste lansko leto stali pred njim?«

»Ne.«

»No, vam bom pa jaz povedal, da bo čul tudi ta-le gospod, ki je v vas videl vso popolnost za par ur in v svoji bedasti pameti ravnal tako, da bi človek ne pričakoval tega od nje-ga. Tisti sodnik torej, star in izkušen mož, vas je vprašal, s čim se pečate, na kar ste mu vi odgovorili — no, ali veste, kaj ste mu odgovorili?«

»Ne vem.«

»Jaz pa vem. Rekli ste mu, da hodite v Mestni log nogovice plest ali po vašem »štumfe štrikat.« Go-spod je pa pokazal s kazalcem na za-pisnik in zaklical zapisnikarju: »Za-pišite k... a!« Ali je to res?«

»Ne vem.«

»Seveda ne. Potem boste pa go-vorili, da je nevarnost, da pridete na slab glas. Teden dni vas bomo delj priprli, boste pa kmalu vedeli, koliko se ceni pri nas vaš glas. Nazaj v za-por!«

Dekle je bilo obsojeno na mesec dni zapora zaradi vlačugarstva — bila je to njena peta kazen te vrste —, po prestani kazni jo pa odtirajo v njeno domovinsko občino. Ura in ve-rižica sta seveda ostali v njeni lasti, ker jej nisem mogel oziroma hotel delati krivice, saj človek ne ve, kaj dela v pijanosti.

Taki so moji doživljaji letošnje-ga dopusta, končal je prijatelj Četr-tek, »bridki po eni strani, po drugi pa spet zanimivi, da sem jih kar ve-sel, če odštejem izgubo na uri, veri-žici in rečeh, ki sem prišel od nje na dan svojega kopanja na »Pasjem bro-du.« Kljub vsem tem izgubam sem ohranil do Mestnega loga vse ono spoštovanje in veselje, kot sem je ob-čutil prvi dan svojega poseta tega kraja. Povabim te, da greva prihod-njo nedeljo oba tja. Dva se bova lož-je uprta eventualnim nevarnostim in skušnjavam, če bi nama pretile.«

Zares, moj prijatelj Četrtek je krepek, korenit in kremenit značaj. Škoda, da je v slovenski politiki tako malo takih mož.

veliko bližje, kot drugorodeci. Občinstvu je najbolj ugajala Lisztova »II. ogrska rapsodija«, polna ognja ogrske duše. Tudi orkester je bil tu najboljši, izvajanje do zadnje nianse eksaktno in popolno. Poleg Liszta je bil g. kapelnik s svojo kompozicijo »Simfonična ouvertura«. V Svendsenovi »Romanci za gosli«, nas je presenetil g. koncertni mojster M. Kabal s svojo dobro tehniko in s finimokusom prednašanja. Kar se godi ob zvokih godbe v duši, to nam pove po violini, sedaj narahlo, boječe, nato zopet na ves glas. Občinstvo ga je obsipalo z aplavzom in je moral še eno točko navreči. Imena Strauss, Lehar, Weber nam povedo, da ni manjkalo one lahke, dunajske godbe, ki spravi človeka v neko štimungo, v kateri bi bil rad do konca svojih dni. Koncert je bil prav dobro obiskan, a zastoj si se oziral po onih, ki bi bili moralno prisiljeni, posetiti ga. Vedno eno in isto občinstvo v gledališču, kot pri koncertih, vse visi na enih ramah. Žalostne razmere. Končno bi še opozorili vodstvo, naj prepove serviranje ob takem času, ko je to izrečno na sporedih tiskano. M.

Ogenj.

V soboto je okoli polnoči nastal v Drelsovi tovarni na Lončarski stezi št. 2 v sušilnici ogenj. Vsled pritisaka zraka skozi dimnik, ki je vrgel eno ploščo iz zazidane peči, je vročina bruhnila skozi odprtino in vnela poleg peči položene deske, na katerih so se sušila drva. Odtod je prišel ogenj skozi odprtino v prvo nadstropje, kjer so se vnele lesene stopnice, ki vodijo v podstrešje, katere so deloma zgorele. Trdka ima znatno škodo na peceh in na modelih, ki so vsled vročine in mokrote popokali. Na lice mesta je došel pod poveljstvom gosp. Ludovika Štrielja oddelek gasilnega in reševalnega društva, ki je ogenj v kratkem času pogasil. Trdka je zavarovana.

Iz sodne dvorane.

Okrajno sodišče ljubljansko.

Prevelika gorečnost. Posestnik Plemelj v Šmartnem ob Savi se ga rad časih malo naleze, in kakor je to navada, je Plemelj tudi precej smešen, kadar je vinjen. Zadnjič, dne 2. oktobra, se ga je spet nekoliko nasrkal in uganjal neumnosti. Tu pa pride posestnikov sin Marn in začne staro Plemelja oponašati. Plemljevega sina Jakoba je to zelo razjezilo. Pograbil je Marna in ga začel pestiti, in ker ga ni mogel drugače vgnati, je potegnil iz žepa pišec, ter je Marna ranil na roki. Včeraj se je vršila proti Jakobu Plemlju pred okr. sodiščem obravnava zaradi prestopka lahke telesne poškodbe. Ker pa je zdravnik konstatiral, da je Marnova poškodba na roki težka, je sodnik odstopil celo zadevo deželnemu sodišču.

Razne stvari.

*** Nezadovoljen z nevesto cerkvi.** Katoliški kaplan Koschitzki v Lipskem je zapustil svojo cerkev, prestopil je v protestantizem, ter si izbral za nevesto gledališko igralko Rezi Klötzl, s katero se je te dni tudi poročil.

*** Nepoštena manipulacije.** Splošno obrtniško društvo v Bernu, ki je imelo osnovne glavne milijon frankov in čegar rezervni fond je znašal 190.000 frankov, je izdalo pred kratkim za pet milijonov zadolžnic. Razne govorice o nepoštenih manipulacijah v obrtnem društvu so provzročile pravecat naval na društveno blagajno. Vlog niso mogli izplačati, ker ni bilo prav nič razpoložljivega denarja. Prišlo je do velikih izgredev, vsled česar je policija banko zaprla. Ko so hoteli ravnatelja Müllerja v njegovem stanovanju pri Curihu aretovati, se je s cikanalijem zastupil.

*** Med očetom in sinom.** 33letni Gunkel v Seligenstadtu na Nemškem je v gostilni pravil, da bo spravil s poti svojega 70letnega očeta, ki se mora kljub svoji visoki starosti preživljati s težkim delom. Ko je oče izvedel, kaj je sin govoril, je ob pri-

liki prijel za sekuro ter ž njo ubil sina.

*** Bojkot sladkornega tovarnarja.** Veleindustrijalec Bruno Gelmen, lastnik sladkornih rafinerij v Mohanu na Češkem, je nakupil 338 delnic sladkorne tovarne v Lužecu. Ker bi bili radi tamkajšnji pridelovalci sladkorne pese sami pokupili dotične delnice, so zdaj sklenili bojkotirati Gelmena s tem, da mu ne prodajo nobene pese.

*** Kdo naj plača.** Na Nemškem je zdaj najvažnejše vprašanje, kdo naj plača potne stroške prestolonaslednikov, ki si misli iti ogledat Indijo. Ti stroški morajo biti precej veliki, kajti cesar bi rad, da bi dala vlada k tem stroškom 75.000 mark prispevka. Ministri se pa boje poslanca in tako bo najbrže moral cesar sam šteti potrebne marke za potovanje svojega sina.

*** Tudi rekord.** Višje sodišče v Raabu se je te dni bavilo z nekdanjo soprogo bivšega hrvaškega bana Racha. Baron Rauch se je svoj čas sodniško ločil od svoje žene. Ker je sodišče izreklo samo ločitev od mize in postelje, se noben ločeneec ne more znova postavno poročiti. Kljub temu se je baronica Rauchova kmalu poročila z avstrijskim nadporočnikom Grigoričem. Bivša baronica, zdaj gospa Grigorič, je bila radi te poroke obtožena bigamije. Sodišče v Kološvaru, pred katerim se je vršila razprava, je bilo tako salomonsko modro, da je gospo Grigorič oprostilo zato, ker ni bila poroka veljavna. Leta 1906. se je gospa Grigoričeva seznanila z nekim Zoltanom Topićem, katerega je postavila za upravitelja svojim posestvom. Par let sta živela Topić in gospa Grigorič v prav lepem soglasju. Nazadnje sta se pa naveličala drug drugega in že dvakrat ločena gospa je vložila proti Topiću celo več kazenskih ovadb. Topić je bil tudi obsojen na osem mesecev ječe. Prizivno sodišče v Raabu je Topića oprostilo, radi česar se je zdaj baronica pritožila. Kakor se čuje, je bivša Rauchova soproga, ki je zdaj stara krog 44 let, že zopet nevesta. Topot misli zopet osrečiti avstrijskega nadporočnika.

*** Pruska vojaška sodba.** V Düsseldorfu je prosil desetin Hentz za par dni dopusta. Hentz pa ni dobil dopusta, radi česar je bil precej nevoljen. V jezi se je izrazil: »Doselej še nisem socijalni demokrat, lahko pa še postanem.« Zaradi teh besed je bil Hentz obsojen na sedem tednov zapora in pa degradiran bo.

*** Osleparjena bančna filijalka.** V Temešvaru ima rumunska banka »Albina« podružnico z imenom »Dunareana«. V podružnici so se dogajale razne sleparije. Uvedla se je preiskava, pri kateri se je dognalo, da je banka oškodovana za 52.000 K. — Zaprl so ravnatelja podružnice in oba tajnika.

*** Slepargi v policijski službi.** H gostilničarju Brzywitu v Brenenu v vzhodni Prusiji sta prišla dva moža, od katerih je bil eden oblečen kot policist. Policist je izjavil, da mora gostilničarja aretirati, ker je došla na policijo ovadba, da izdeluje ponarejen denar. Zahteval je tudi, da pokaže ves denar, kar ga ima pri hiši. Gostilničar je prinesel na mizo 3000 mark, katere je spravil policist v žep, češ, da mora denar konfiscirati. Takoj nato je izjavil, da ga za zdaj še ne bo aretiral. Policist in njegov tovariš sta nato odšla z gostilničarjevim denarjem. Možu se je polagoma začelo svetiti v glavi in napravil je ovadbo. Pravi policist je kmalu dobil sleparskega psevdopolicista, nekega mesarja in njegovega sina.

*** Portugalski menihi.** Portugalski menihi se bodo naselili po vseh državah, v katerih količakaj cvete pšenica za samostanske postopake. Kakor poročajo listi iz Nemčije, se je po tamkajšnjih samostanih naselilo vse polno menihov, ki jih je vlada izgnala s Portugalske. Pričakuje se še več čet, kajti portugalska vlada bo izgnala prav vse postopake iz države. Nemška vlada ni doslej še ničesar ukrenila, zato se ne ve, ali je meniška naselitev samo začasna, ali pa bodo menihi trajno ostali v Nemčiji.

Kako opisuje Američan Ljubljano in Slovence?

Zadnje tedne je prinesel veliki svetovni časopis »The Chicago Tribune« celo vrsto člankov o Slovenceh. Po naročilu omenjenega lista potuje namreč profesor George dr. A. Dorsey, ki je vseučilišni profesor v Chicagu, po južni Evropi. Na svojem potu se je mudil tudi med Slovenci. Zanimati mora vsakogar, sodba takega moža, saj tujec večkrat veliko pravilneje sodi kakor domačini. Domačin preze v ljubezni do domačije in naroda marsikaj, kar tujec vidi.

Dorsey piše o Kranjski, o Ljubljani in Slovenceh tako-le: Ljubljana je ime slovenskega mesta, ima štiri-deset tisoč ljudi in je središče od primeroma en milijon dvestotisoč Slovencev, od katerih jih stodeset tisoč živi v Ameriki. Ljubljano opeva narodna pesem kot »belo«. Res je lepo bela in čista, kakor igla. Lahko bi bila nemško mesto. Gotovo pa ne ameriško, ogrsko ali italijansko.

V Ljubljano sva prišla (potujeta namreč dva) z Reke po triurni krasni in slikoviti vožnji. Kmalu v začetku sva pustila Ogrsko in prišla do Istre, potem smo pa šli polagoma višje na Kraško planoto ali Notranjsko, katera je del Kranjske dežele.

Dežela napravlja, kot se vidi skozi železnično okno, vtisk miru in zadovoljstva. Kras pa je goljufiv prav tako v Avstriji kot na Ogrskem. Kaže smejoče obličje, toda zemlja na skalah je tenka, po nekod pa sploh ni zelenja.

V globokih usedah so majhne njive s pšenico, ržjo ali krompirjem. Dežela je pogrnjena z zelenjem, dasi ne vidiva resničnih gozdov z lepimi debli skoro nikjer. Kolikor dalje se peljeva, toliko boljši postajajo kraji, ne z ozir. na rodovitnost ampak z ozir. na to, da je več sveta za oranje. Visoke snežene gore se pokažejo pred nama in skoro sva v rodovitni dolini ljubljanskega barja. Cerkev po deželi, katerih je skoro toliko, kakor hiš, se svetle v solnce.

Veliko izseljevanje utegne — kot se nam bode mogoče povedalo — spraviti deželo ob najboljše moči in napraviti tako slab vtisk. Toda ne zapazi se tega v Ljubljani. Izgleda zadovoljno prosperitetno. Tudi raste. Mnogo novih zgradb je. Ni tako veliko kakor Zagreb in tudi nima tiste lepote. Toda ima mnogo imponujočih zgradb in karakteristično razvite kavarne. Mesto leži na obeh straneh Ljubljanice, katera se izteka v Savo. Povsod je lepo zelenje in leži sploh tako, da bi si človek ne mogel želeti lepšega. Visoko nad mestom se dviguje grad s starim poslopjem, ki je prej služilo za zapore.

Ljubljana želi biti pravo mesto. Zrtvovala je veliko, kar ji daje bolj obliko mesta. Posebno znamenit je muzej. Vreden je mesta s pol milijonom ljudi. Je popolen in ima oddelke za botaniko, naravno zgodovino, arheologijo in etnologijo. Arheološke zbirke so čudovito bogate v prahistorični in rimski dobi. Kranjska je bila v starodavnih dneh dežela visoko razvite kulture. In le na Dunaju je mogoče dobiti boljše sliko bogastva te umrle kulture. Toda v

Ljubljani so čudovite zbirke železa, bakra, brona in žgane gline.

Zanimala sva se zlasti za zbirko, ki predstavlja ljudsko življenje Slovencev. Ureditev ni taka, kot bi si jo bilo želeti, in poskus, predstavljati vsako fazo kmetskega življenja, je daleč za tem, kar sem videl tozadevnega v muzeju v Szombathelyu na Ogrskem. Toda to je pa navadno napaka tistih, katerim je naročeno, naj zbero in uredijo material; ni namreč vedno vzrok pomanjkanje potrebne denarja. Toda to se zamore reči od vsakega muzeja.

(Dalje prihodnjik.)

Za kratek čas.

— Zdaj se bodo pa Kranjcem res vremena zjasnila, ko listja in trave bo denarja...

— Kdo ga bo dal?

— Najnovejša spekulacijska družba Jeglič, Hegemann & Smrekar.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Rasto Pustoslemšek.

Anton Šarc

Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 5,
na vogalu Karlove ulice (nasproti glavne pošte)

znano najboljšje perilo

najcenejši nakup

182

oprem za neveste.

I
K
O

Najboljša ura
sedanjosti:

zlata, srebrna, tula, nikeljasta
in jeklena se dobi samo pri

H. SUTTNER

Ljubljana, Mestni trg.

Lastna tovarna
ur v Švic.

Tovarniška varstvena znamka

I
K
O

I
K
O

2 lepa prostora

pripravna za delavnice ali skladišča
se s 1. novembrom oddasta.

Poižve se pri hišnem gospodarju
Ivanu Košenina, Koledvorska
ulica št. 6.

189

Dr. Edo Štajmer naznanja v svojem imenu in v imenu
zdravnikov kirurškega oddelka deželne bolnice, da je danes, dne
23. oktobra ob 8. uri zjutraj preminul njegov prijatelj in sotrudnik,
gospod

dr. Julij Friedrich

asistent kirurškega oddelka deželne bolnice

v starosti 33. let, po kratki, težki bolezni.

Dan in ura pogreba se naznani pozneje.

V Ljubljani, 23. oktobra 1910.

Velika zaloga domačih in tovarniških čevljev

Naročila po meri se izvršujejo točno in solidno v lastni delavnici.

MATEJ OBLAK, Kongresni trg št. 6.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice

Ustanovljena leta 1882.

23

registrovana zadruga s neomejeno zavozo
v lastnem zadrugnem domu v Ljubljani na Dunajski cesti št. 18
je imela koncem leta 1909 denarnega prometa K 83.116.121-11
upravnega premoženja K 20.775.510-59

obrestuje hranilne vloge po 4 1/2%

brez vsakega odbitka rentnega davka, katerega plačuje posojilnica sama za vložnike.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s čekovnim prometom in jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Stanje hranilnih vlog nad K 20.000.000

Posojuje na zemljišča po 5% z 1% na amortizacijo ali pa po 5% brez amortizacije; na menice po 6%.

Posojilnica sprejema tudi vsak drugi načrt glede amortizovanja dolga.

URADNE URE: vsak dan od 8.—12. in od 3.—4. izven nedelj in praznikov.

Telefon št. 185.

Poštna hranilnica račun št. 828.405.

„Trgovsko-obrtna banka v Ljubljani“

registrovana zadruga s omejenim jamstvom

Uradni prostori: Šelenburgova ulica št. 7, nasproti glavne pošte.

Sprejema vloge na knjižice ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga po 4 1/2%; rentni davek plačuje zadruga sama. — Sprejema vloge na tekoči račun; na zahtevo dobi stranka čekovno knjižico. — Daje posojila na najrazličnejše načine. — **Ravnatelj menjalnica:** zamenja tuj denar, prodaja vsakovrstne vrednostne papirje, srečke itd. Nakazila v Ameriko. — **Ekspeditra** trgovske menice. — Preskrbuje vnovčenje menic, nakaznic, dokumentov itd. na vsa tu- in inozemska tržišča. — Izdaja nakaznice.

Vsa pojasnila se dobe bodisi ustmeno ali pisмено v zadrugni pisarni.

Uradne ure vsak dan dopoldne od 9. do 12., popoldne od 3. do 5.

glavno zastopstvo „Prve Češke“ življenjske zavarovalnice, najcenejši zavod na kontinentu.

Nadalje opozarjam, da preskrbujem kulantno

vsakovrstna posojila in kredite

kakor: trgovske, stavbne, hipotekarne, uradniške in menične kredite.

Leo Franke, Ljubljana, Kongresni trg 6, I. nadstr.

LJUBLJANSKA KREDITNA BANKA V LJUBLJANI.

Stritarjeva ulica šte. 2.

priporoča promese na ———
Dunajske komunalne srečke à

K 18'—

Zrebanje ———
2. novembra

Glavni dobitek

K 300.000.

Sprejema vloge na knjižice in tekoči račun ter jih obrestuje po čistih 4 1/2%

Dolžnost

vsakega Slovenca je, da sklene zavarovalno pogodbo bodisi za življenje, ali pa proti požaru le pri slovanski banki „SLAVIJA“.

Podpirajmo torej domač slovanski zavod, da more nalogo, ki si jo je stavil, izpolniti v najširšem obsegu.

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka v Pragi

je največji slovanski zavarovalni zavod v Avstriji.

∴ Ogromni rezervni fond K 48.812.797— jamči za popolno varnost. ∴

Banka „SLAVIJA“

ima posebno ugodne in prikladne načine za zavarovanje življenja.

Banka „SLAVIJA“

razpolaga z najcenejšimi ceniki za preskrbljenje za starost, za slučaj smrti roditeljev, za doto otrokom.

Banka „SLAVIJA“

razdeljuje ves čist dobiček svojim članom.

Banka „SLAVIJA“

je res slovanska zavarovalnica z vseskozi slovansko-narodno upravo.

Banka „SLAVIJA“

gumno podpira narodna društva, organizacije in prispeva k narodnim dobrodelnim namenom.

Banka „SLAVIJA“

stremi za izboljšanjem in osamosvojitvijo narodnega gospodarstva.

Vsa pojasnila daje drage volje

generalni zastop banko „Slavije“ v Ljubljani.

Zaplenjeni!

Mestna hranilnica ljubljanska

LJUBLJANA; Prešernova ulica šte. 3.

∴ Največji, najvarnejši slovenski denarni zavod.

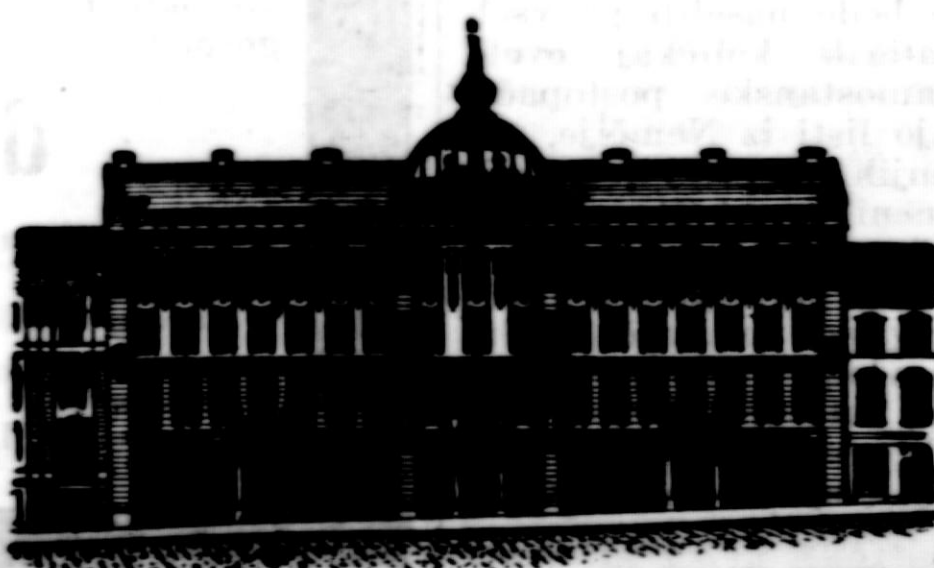
∴ Največji, najvarnejši slovenski denarni zavod.

Denarni promet do 31. decembra 1909 nad 518 milijonov kron.

Obstojećih vlog nad 38 milijonov kron.

Rezervni zaklad nad 1 milijon kron.

Za varnost vložnega denarja jamči zraven rezervnega zaklada še mestna občina ljubljanska z vsem premoženjem in z vso svojo močjo. Izguba vložnega denarja je nemogoča, ker je po pravilih te hranilnice, potrjenih po c. kr. deželni vladi, izključena vsaka spekulacija z vloženim denarjem. Vloge se sprejemajo vsak dan in se obrestujejo po 4 1/2% brez odbitka; nevzdržene obresti se pripisujejo vsakega pol leta h kapitalu. Sprejema

vložne knjižice drugih denarnih zavodov kot gotov denar.

Posojila na zemljišča po 5% obresti in proti amortizaciji po najmanj 1/4% na leto. Daje posojila na menice in vrednostne papirje.

Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike, v podpiranje slovenskih trgovcev in obrtnikov pa kreditno društvo.